

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT

MUSICA, HISTORIA I SOCIETAT

Coordinació: Màrius Bernadó Tarragona

Any acadèmic 2013-14

Informació general de l'assignatura

Denominació	MUSICA, HISTORIA I SOCIETAT
Codi	100053
Semestre d'impartició	2n Q Avaluació Continuada
Caràcter	Optativa
Nombre de crèdits ECTS	6
Crèdits teòrics	0
Crèdits pràctics	0
Coordinació	Màrius Bernadó Tarragona
Departament/s	Història de l'Art i Història Social
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.
Idioma/es d'impartició	Català
Distribució de crèdits	Hores presencials: 60 Hores no presencials: 90
Horari de tutoria/lloc	Dilluns i dimarts, de 13h a 14h (Despatx 3.58.2, Campus Rectorat)

Informació complementària de l'assignatura

La música, com la resta de manifestacions artístiques, evoluciona de la mateixa manera que ho fa la societat. En l'assignatura *Música, història i societat* es pretén presentar i explicar alguns moments rellevants de la història de l'art musical en íntima relació amb les circumstàncies històriques en les quals aquests moments es van produir, dins una determinada societat. Sotmesa als condicionants econòmics, polítics, ideològics i culturals d'un moment i d'un espai concrets, l'activitat musical no es pot entendre com una entitat autònoma, deslligada del moment històric i del model social en la qual s'insereix. Tant el temari com la forma d'abordar-lo volen posar l'accent, no tant en l'evolució de la música des d'un punt de vista tècnic, estilístic o estètic, sinó en relació als individus i organitzacions que la promouen, la creen i la interpreten, així com, també, en relació al públic que l'escolta.

L'assignatura parteix de la consideració que la música, i concretament la tradició musical europea, ha estat un dels eixos vertebradors de la història i de la cultura d'Occident des de l'Edat Mitjana fins al segle XXI. Possiblement el que de forma més coherent ens permet resseguir la història europea dels darrers deu segles. A partir d'aquesta premissa s'aspira a construir un relat històric basat en obres, creadors, espais i circumstàncies musicals concretes.

Els continguts de l'assignatura es centren en blocs temàtics amplis que poden anar canviant en cada curs acadèmic en funció de situacions puntuals (esdeveniments, celebracions, aniversaris). Cadascun d'aquests blocs o àmbits temàtics s'articula a partir de l'estudi seriós i aprofundit d'una obra, compositor, estil o repertori en el seu context històric, ideològic, polític, social, econòmic, tecnològic i cultural. No es tracta tant d'abordar una història *de* la música com una història *a partir de* la música. Per això, més enllà de consideracions formals o estilístiques relatives al material musical *per se*, el que es pretèn és explicar i estudiar cadascun d'aquests contextos històrics utilitzant la música com a font documental i com a argument. El subjecte triat, que pot ser, així, tant una determinada composició, gènere o compositor concrets, com una ubicació geogràfica precisa (per exemple una ciutat) o un episodi històric determinat, s'ha de convertir en l'excusa per abordar críticament tota una constel·lació de fenòmens concomitants que impliquen diverses disciplines (les arts visuals, l'arquitectura, l'urbanisme, la literatura) i, per descomptat, el context històric, social i filosòfic en el qual es manifesta.

Encara que sense restriccions ni exclusions, el curs es centra en el cànnon musical d'occident, això és el corpus d'obres musicals que han determinat l'alta cultura de la civilització occidental, tot construint el discurs a partir d'algunes obres cabdals de la història de la música entre aquelles que han de formar part del bagatge de qualsevol persona culta, ben informada i amb el gust correctament educat.

Les sessions teòriques es complementen amb diverses activitats pràctiques obligatòries (assistència a concerts i representacions operístiques en directe o retransmissions, visites).

No es pressuposa que l'alumnat disposi de cap tipus de coneixements musicals previs, ni tècnics ni històrics.

Objectius acadèmics de l'assignatura

O1: Conèixer els condicionants històrics i socials de l'evolució de les formes, gèneres i estils musicals al llarg de la història musical d'Occident.

O2: Desenvolupar la capacitat d'aproximar-se críticament a diversos tipus de textos i documents, musicals o no, i de saber interpretar-los

O3: Reconèixer i entendre, a través d'una escolta musical activa i informada, els diferents estils musicals i les formes i gèneres més importants de cada època.

O4: Ser capaç d'elaborar criteris i emetre judicis valoratius sobre els productes musicals en el seu context històric i social.

Competències

Coneixement dels condicionants històrics i socials de l'evolució de les formes, gèneres i estils musicals al llarg de la història.

Capacitat d'identificació, recerca i interpretació de fonts d'informació i documents històrics en relació a la història de música.

Coneixement i familiaritat amb alguns dels compositors i obres musicals que constitueixen el nucli del cànnon musical d'Occident

Capacitat d'elaborar informes crítics i emetre judicis valoratius dels productes musicals en el seu context històric i social.

Continguts fonamentals de l'assignatura

A. El cant de les pedres (4 sessions)

1. Música, paraula, màgia, religió
2. Música i litúrgia en un monestir medieval

B. Vers una nova sensibilitat (5 sessions)

1. Florència i el neixement de l'òpera
2. Venècia al segle XVII

C. El món sonor de l'absolutisme (4 sessions)

1. La música al servei del poder – La música com a espectacle
2. La vida musical sota l'Antic Règim: Versailles

D. Del palau al menjador domèstic: música i emancipació burgesa (5 sessions)

1. Els personatges de les òperes de Mozart
2. Beethoven i la llibertat: Europa abans i després de Napoleó (2 h)

E. Paisatges del romanticisme musical (5 sessions)

1. "La més romàntica de les arts": genis, herois i sacerdots
2. Wagner i les ideologies

F. Utopia i decadència: diverses mirades a un *fin-de-siècle* (4 sessions)

1. Paris 1900
2. Una ciutat per a la música: Viena

Eixos metodològics de l'assignatura

activitat	CODIFICACIÓ / descripció / tipologia TPD	o*	G*	HP*	HNP*
Classe magistral (M)	Presentació i explicació dels conceptes i temes del programa Vegeu temari	O1 O2 O3 O4	1	32	30
Seminaris (S)	S1: Òpera i societat S2: Música i cinema	O2	1	8	–

Pràctiques (P)	P1: Preparació, assistència i comentari de concerts (Temporada Musical de la UdL) P2: Preparació, assistència i comentari de representacions òperístiques (Òpera Oberta)	O3	1	10	5
Treballs (T)	Informes (In) Preparació de les exposicions a classe	O2 O4	Ind	–	20 35
Tutories (Tut)	Tutories individuals programades (2)	O4	Ind	2	–
Altres (AA)	AA: Sortida a Barcelona: assistència a un assaig general i visita tècnica al Liceu	O3	1	6	–
Avaluació (AV)	Vegeu taula de mecanismes d'avaluació.		1	2	–
TOTAL				60	90

Sistema d'avaluació

mecanismes d'avaluació	codificació / descripció-criteris / tipologia TPD	observacions	O*	Activitat	%*
Assistència i participació (As)	As: Assistència a les classes magistrals, a les sessions pràctiques, als seminaris i a altres activitats / Informe de participació per part del docent	Es valorarà la preparació, l'assistència i la participació a les sessions. Control aleatori d'assistència.	O1 O2 O3 O4	Totes les presencials	30
Taller d'avaluació (TA) (Examen)	TA: Examen del conjunt de la matèria (M, S, P, AA)	Tipus de proves: elecció múltiple (correcció objectiva).	O1 O2 O3		20
Informe (In) / Treballs (T)	Informes de pràctiques Informes de lectura		O3 O4		20
Altres (A)	Exposicions a classe		O1 O2 O3 O4		30
TOTAL					100

Bibliografia i recursos d'informació

Recursos

A través del Campus Virtual de la UdL es proporcionarà a l'alumnat un seguit de recursos i materials complementaris en diversos formats (àudio, text, imatge, ...) corresponents a cadascun dels blocs temàtics en que es divideix la matèria i, si escau, com a material d'acompanyament de les activitats pràctiques. Després de cada sessió, a l'apartat de *Recursos* del Campus Virtual, es tindrà accés, de forma puntual i per un temps limitat, a totes les audicions programades en les classes teòriques.

Bibliografia general bàsica

- Blanning, Tim. *El triunfo de la música: Los compositores, los intérpretes y el público desde 1700 hasta la actualidad*. Barcelona: Acantilado, 2011.
- Born, Georgina. *Music, Sound and Space: Transformations of Public and Private Experience*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.
- Burkholder, J. Peter; Donald Jay Grout; & Claude V. Palisca. *Historia de la música occidental*. Madrid: Alianza, 2008.
- Randel, Don, ed. *Diccionario Harvard de la música*. Madrid: Alianza, 1997.
- Raynor, Henry. *Una historia social de la música: Desde la Edad media hasta Beethoven*. Madrid: Siglo XXI, 1986.
- Strunk, Oliver; & Leo Treitler, gen ed. *Source Readings in Music History (Revised Edition)*. New York: Norton, 1998.
- Taruskin, Richard. *The Oxford History of Western Music*. 6 vols. Oxford: Oxford University Press, 2005.
- Weiss, Piero; & Richard Taruskin, eds. *Music in the Western World: A History in Documents*, 2nd ed. Belmont, CA: Thomson Schirmer, 2008.

Bloc A. El cant de les pedres

- Andrés, Ramón. *El mundo en el oído: El nacimiento de la música en la cultura*. Barcelona: Acantilado, 2008.
- Asensio, Juan Carlos. *El Canto Gregoriano: Historia, liturgia, formas....* Madrid: Alianza, 2003.
- Cullin, Olivier. *Breve historia de la música en la Edad Media*. Barcelona: Paidós, 2005.
- Grier, James. *The Musical World of a Medieval Monk: Adémar de Chabannes in Eleventh-Century Aquitaine*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
- Harper, John. *The Forms and Orders of Western Liturgy, from the Tenth to the Eighteenth Century*. Oxford: Clarendon Press, 1991.
- Hoppin, Richard H. *La música medieval*. Madrid: Akal, 1991.
- McKinnon, James, ed. *Antiquity and the Middle Ages: From Ancient Greece to the 15th Century*. London: Macmillan, 1990.
- Minazzi, Vera, & Cesarino Ruini, eds. *Atlante storico della musica nel medioevo*. Milano: Jaca Books, 2011.
- Palazzo, Eric. *Liturgie et société au Moyen Age*. [Paris]: Aubier, 2000.
- Schueller, Herbert. *The Idea of Music: An Introduction to Musical Aesthetics in Antiquity and the Middle Ages*. Kalamazoo, MI: Medieval Institute Publications, Western Michigan University, 1988.

Bloc B. Vers una nova sensibilitat (5 sessions)

- Atlas, Allan W. *La Música del Renacimiento*. Madrid: Akal, 2001.
- Carter, Tim. *Monteverdi's Musical Theatre*. New Haven: Yale University Press, 2002.
- Fenlon, Iain, ed. *The Renaissance: From the 1470s to the End of the 16th Century*. London: Macmillan,

1989.

Fenlon, Iain. *Music and Culture in Late Renaissance Italy*. Oxford University Press, 2002.

Haar, James, ed. *European Music, 1520-1640*. Woodbridge: Boydell & Brewer - University of Rochester Press, 2006.

Leclerc, H el ene. *Venise baroque et l'op era: Venise et l'avenement de l'op era public a l'age baroque*. Paris: Armand Colin, 1987.

Robbins-Landon, H. C., & John Julius Norwich. *Cinco siglos de música en Venecia*. Barcelona: Destino, 1992.

Rosand, Ellen. *Opera in Seventeenth-Century Venice: The Creation of a Genre*. Berkeley: University of California Press, 1991.

Strathern, Paul. *The Spirit of Venice: From Marco Polo to Casanova*. London: Jonathan Cape, 2012.

Whenham, John, and John Wistreich, ed. *The Cambridge Companion to Monteverdi*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.

Bloc C. El m n sonor de l'absolutisme (4 sessions)

Barbier, Patrick. *La Venecia de Vivaldi*. Barcelona: Paidós, 2005.

Buelow, George J., ed. *The Late Baroque Era*. London: Macmillan, 1993.

Duron, Jean, ed. *Regards sur la musique au temps de Louis XIV*. Wavre: Centre de Musique Baroque de Versailles / Mardaga, 2007.

Duron, Jean, ed. *Le Prince et la Musique: Les passions musicales de Louis XIV*. Wavre: Centre de Musique Baroque de Versailles / Mardaga, 2007.

Hill, John Walter. *La música barroca. Música en Europa occidental, 1580-1750*. Madrid: Akal, 2008.

Maral, Alexandre. *La Chapelle Royale de Versailles sous Louis XIV*. Wavre: Centre de Musique Baroque de Versailles / Mardaga, 2010.

Price, Curtis A., ed. *The Early Baroque Era: From the Late 16th Century to the 1660s*. London: Macmillan, 1993

Bloc D. Del palau al menjador domèstic: música i emancipació burgesa (5 sessions)

Brion, Marcel. *La vida cotidiana en Viena en tiempos de Mozart y de Schubert*. México: Fondo de Cultura Econ mica, 1990.

Buch, Esteban. *La Novena de Beethoven: Historia política del himno europeo*. Barcelona: Acantilado, 2001.

DeNora, Tia. *Beethoven and the Construction of Genius: Musical Politics in Vienna, 1792-1803*. Berkeley: University of California Press, 1995.

Downs, Philip G. *La música clásica: La era de Haydn, Mozart y Beethoven*. Madrid: Akal, 1998.

Elias, Norbert. *Mozart: Sociología de un genio*. Barcelona: Península, 1991.

Ford, Charles. *Music, Sexuality and the Enlightenment in Mozart's Figaro, Don Giovanni and Cos  Fan Tutte*. Aldeshot: Ashgate, 2013.

Hunter, Mary. *Mozart's Operas: A Companion*. New Haven: Yale University Press, 2008.

- Mathew, Nicholas. *Political Beethoven*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
- Nagel, Ivan. *Autonomía y gracia: Sobre las óperas de Mozart*. Buenos Aires: Katz, 2006.
- Ringer, Alexander, ed. *The Early Romantic Era. Between Revolutions: 1789 and 1848*. London: Macmillan, 1990.
- Rumph, Stephen. *Beethoven after Napoleon: Political Romanticism in the Late Works*. Berkeley: University of California Press, 2004.
- Sachs, Harvey. *The Ninth: Beethoven and the World in 1824*. London: Faber and Faber, 2010.
- Stricker, Remy. *Realidad y ficción en las óperas de Mozart*. Madrid: Aguilar, 1991.
- Till, Nicholas. *Mozart and the Enlightenment: Truth, Virtue, and Beauty in Mozart's Operas*. New York: W.W. Norton, 1993.
- Waldoff, Jessica. *Recognition in Mozart's Operas*. Oxford: Oxford University Press, 2008.
- Zaslaw, Neal, ed. *The Classical Era: From the 1740s to the End of the 18th Century*. London: Macmillan, 1989.
- Bloc E. Paisatges del romanticisme musical (5 sessions)
- Badiou, Alain. *Cinco lecciones sobre Wagner*. Madrid: Akal, 2013.
- Calmell, César. *La música europea en el context cultural de la primera meitat del segle XIX*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2006.
- Fubini, Enrico. *El Romanticismo: Entre música y filosofía*. València: Universitat de València, 1999.
- Magee, Bryan. *Aspectos de Wagner*. Barcelona: Acantilado, 2013.
- Mann, Thomas. *Richard Wagner y la música*. Barcelona: Debolsillo, 2013.
- Nietzsche, Friedrich. *El cas Wagner / Nietzsche contra Wagner* (Traducció i edició: Jaume Creus i del Castillo). Barcelona: Edicions de 1984, 2013; edició castellana: *Contra Wagner*. Madrid: Siruela, 2002.
- Plantinga, Leon. *La música romántica*. Madrid: Akal, 1992.
- Polo, Magda. *Filosofía de la música del futuro: Encuentros y desencuentros entre Nietzsche, Wagner y Hanslick*. Zaragoza: Prensas Universitarias de Zaragoza, 2011.
- Bloc F. Utopia i decadència: diverses mirades a un *fin-de-siècle* (4 sessions)
- Benjamin, Walter. *El París de Baudelaire*. Buenos Aires: Eterna Cadencia, 2012.
- Johnston, William M. *El genio austrohúngaro. Historia social e intelectual (1848-1938)*. Oviedo: KRK, 2009.
- Casals, Josep. *Afinidades vienesas: sujeto, lenguaje, arte*. Barcelona: Anagrama, 2003.
- La Grange, Henry-Louis de. *Viena, una historia musical*. Barcelona: Paidós, 2002.
- Lebrecht, Norman. *El mundo de Mahler*. Buenos Aires: Adriana Hidalgo, 2000.
- Mahler, Alma. *Recuerdos de Gustav Mahler*. Barcelona: Acantilado, 2006.
- Nichols, Roger. *The Harlequin Years: Music in Paris, 1917-1929*. London: Thames & Huson, 2002.
- Porcile, François. *La belle époque de la musique française: Le temps de Maurice Ravel*. [Paris]: Fayard,

1999.

Sabatier, François. *Miroirs de la musique: XIXe - XXe siècles*, Tome II, [Paris]: Fayard, 1998.

Samson, Jim, ed. *The Late Romantic Era: From the Mid-19th Century to World War I*. London. Macmillan, 1990.

Schorske, Carl E. *La Viena de fin de siglo*. Buenos Aires: Siglo XXI, 2011.